

Prevence hospodářské kriminality 8

Procesní aspekty hospodářské kriminality

JUDr. František Púry, Ph.D.

Nejvyšší soud

CEVRO Institut, KVPVS

Obecné procesní otázky

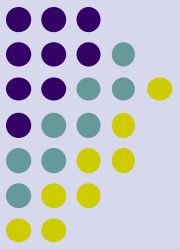
- Různé typy řízení o případech porušení práva (o deliktech)
- Právní úprava trestního řízení
- Podnikatel jako obviněný v trestním řízení
- Podnikatel jako poškozený (oběť) v trestním řízení vedeném proti jiné osobě
- Základní otázky trestního řízení

Různé druhy řízení (procesu)

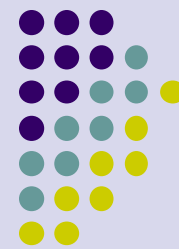

- **Občanskoprávní řízení**
  - o právech a povinnostech zejména z občanského zákoníku, zákona o obchodních korporacích, zákoníku práce atd.
- **Správní řízení**
  - o právech a povinnostech ze správních předpisů, o přestupcích, jiných správních deliktech
- **Trestní řízení**
  - o trestných činech a proviněních podle TZ, ZTOPO a ZSM
- **Jiná řízení**
  - např. o ústavní stížnosti

Kdo rozhoduje o různých typech deliktů

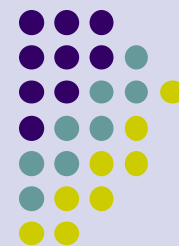

- Občanskoprávní delikty
  - civilní soudy, rozhodci
- Pracovněprávní delikty
  - zaměstnavatel, civilní soudy
- Přestupky a jiné správní delikty
  - Policie České republiky, obce, jiné správní orgány, soudy ve správním soudnictví
- Trestné činy (provinění)
  - orgány činné v trestním řízení

Právní úprava trestního řízení

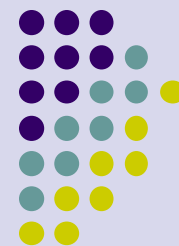
- Zákon č. 141/1961 Sb., **trestní řád**, ve znění pozdějších předpisů (TŘ) – základní procesní předpis
  - odchylky a zvláštnosti obsahuje
    - zákon č. 418/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů (ZTOPO)
    - zákon č. 218/2003 Sb., ve znění pozdějších předpisů (ZSM)
- Listina základních práv a svobod (č. 2/1993 Sb.)
  - zejména čl. 8, 36, 37, 38 a 40
- Některé další právní předpisy, zejména
  - zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů
  - zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů
  - zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů

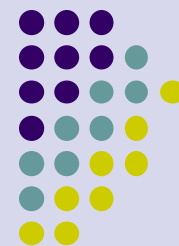
Trestní řízení

- Je jedním z druhů řízení před státními orgány – orgány činnými v trestním řízení
- Vede se **proti osobě**, kterou lze považovat za pachatele trestného činu, a pro skutek, v němž je spatřován **trestný čin** (provinění), který měla tato osoba spáchat
- **Účelem** je zjistit trestný čin a jeho pachatele a toho podle zákona potrestat
- Jde o uplatnění trestního zákoníku na určitou osobu a určitý čin, který spáchala

Trestní řízení

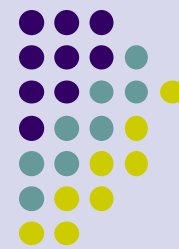
- **Obecné**
  - vedené proti **fyzickým osobám**, které nejsou mladistvé, tj. v době spáchání trestného činu jsou starší 18 let (jen podle TŘ)
- **Proti mladistvým**
  - vedené proti fyzickým osobám, které v době spáchání činu dosáhly 15 let a nepřekročily 18 let věku
    - odchylky v ZSM, jinak se postupuje podle TŘ
- **Proti právnickým osobám**
  - vedené proti trestně odpovědným **právnickým osobám**
    - odchylky v ZTOPO, jinak se postupuje podle TŘ

Trestní řízení

- **Standardní řízení**
  - ukončené rozsudkem (trestním příkazem) nebo usnesením o zastavení trestního stíhání
- **Alternativní řízení**
  - podmíněné zastavení trestního stíhání
  - schválení narovnání
  - odstoupení od trestního stíhání mladistvého
  - podmíněné odložení návrhu na potrestání
  - schválení dohody o vině a trestu

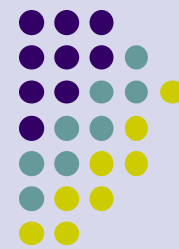

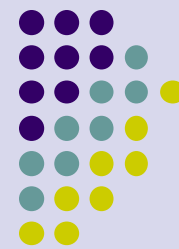
Některé zásady trestního řízení

- Řádný zákonný proces
- Presumpce nevinny
- Zásada legality a oficiality
- Zásada rychlosti a zdrženlivosti
- Řádné zjištění skutkového stavu
- Volné hodnocení důkazů
- V řízení před soudem
  - ústnost, bezprostřednost, veřejnost, obžalovací zásada
- Právo na obhajobu, právo na užívání mateřského jazyka

Trestní právo procesní

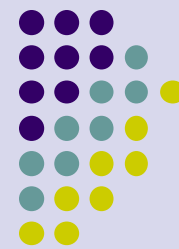

- Upravuje **postup v trestním řízení**
  - postup orgánů činných v trestním řízení
  - práva a povinnosti stran trestního řízení
  - účast jiných osob, jejich práva a povinnosti
- Základní úprava je v zákoně č. 141/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů – **trestní řád (TŘ)**
- Jiné právní předpisy
  - zákon o soudnictví ve věcech mládeže
  - zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim
  - Listina základních práv a svobod
  - zákon o policii, zákon o advokacii, zákon o soudech a soudcích

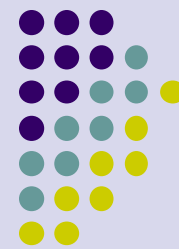
Subjekty trestního řízení

- **Orgány** činné v trestním řízení:
  - soud
  - státní zástupce
  - policejní orgán
- **Strany** trestního řízení:
  - osoba, proti níž se toto řízení vede (podezřelý, obviněný, obžalovaný, odsouzený; obviněná právnická osoba)
  - poškozený (někdy oběť trestného činu)
  - zúčastněná osoba, jiné osoby
- **Jiné** subjekty:
  - např. znalec, svědek, probační úředník, orgán sociálně-právní ochrany dětí

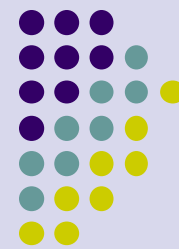
Orgány činné v trestním řízení

- **Policejní orgán**
  - Policie České republiky
  - zvláštní policejní orgány (GIBS, BIS, Vězeňská služba, celní orgány, vojenská policie)
    - není to městská (obecní) policie!
- **Státní zástupce**
  - okresní, krajský, vrchní, nejvyšší státní zástupce
- **Soud**
  - okresní, krajský, vrchní, Nejvyšší soud

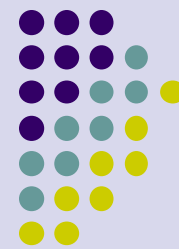
Stadia trestního řízení

- Řízení před zahájením trestního stíhání
  - prověřování podnětu k zahájení trestního stíhání
- Přípravné řízení
  - zpravidla po zahájení trestního stíhání, shromažďování důkazů
- Řízení před soudem prvního stupně
  - jen na podkladě obžaloby (návrhu na potrestání, návrhu na schválení dohody o vině a trestu) podané státním zástupcem
- Řízení před soudem druhého stupně
  - jen na podkladě řádného opravného prostředku
- Vykonávací řízení
  - je-li třeba vykonat rozhodnutí o trestu nebo jiné rozhodnutí
- Řízení o mimořádných opravných prostředcích
  - jen na podkladě mimořádného opravného prostředku

Stadia trestního řízení

- Nemusí proběhnout všechna do posledního
- Vždy záleží na tom, zda
  - se prokáže spáchání trestného činu a zjistí se jeho pachatel
  - není důvod k jinému rozhodnutí, např.
    - zastavení trestního stíhání, jeho přerušení, podmíněnému zastavení trestního stíhání, schválení narovnání
  - byla podána obžaloba (návrh na potrestání) k soudu
  - oprávněné osoby podaly opravný prostředek k soudu vyššího stupně

Stadia trestního řízení

- Trestní řízení
  - veškerý postup podle trestního řádu, všechna stadia
- Přípravné řízení
  - začátek:
    - od sepsání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení
    - od provedení neodkladných nebo neopakovatelných úkonů
    - od zahájení trestního stíhání
  - konec: do podání obžaloby nebo jiného rozhodnutí ve věci
- Trestní stíhání
  - úsek trestního řízení od zahájení trestního stíhání do právní moci rozsudku nebo do jiného meritorního rozhodnutí (např. do zastavení trestního stíhání)

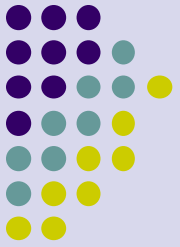
Formy rozhodnutí v tr. řízení

- **Usnesení**
  - může jím rozhodovat každý OČTRŘ
  - o různých otázkách, pokud není nutno rozhodnout některou z dalších forem
- **Rozsudek**
  - rozhoduje jím jen soud o vině a trestu (ochranném opatření)
  - může být odsuzující nebo/a zprošťující
- **Trestní příkaz**
  - má povahu odsuzujícího rozsudku soudu
  - neobsahuje odůvodnění
- **Rozhodnutí svého druhu**
  - např. obžaloba, příkaz k zatčení, příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu

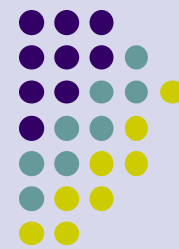

Řízení před soudem

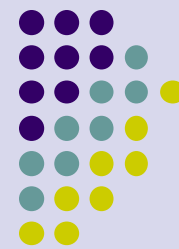

- Řízení před soudem **prvního stupně**
  - předběžné projednání obžaloby
    - rozhodování o tom, zda se věc projedná v hlavním líčení či jinak
  - hlavní líčení
  - rozhodování mimo hlavní líčení
    - učiní-li soud jiné rozhodnutí než rozsudek (odsuzující nebo zprošťující)
  - řízení před samosoudcem
    - rozhodnutí trestním příkazem
    - zjednodušené řízení o návrhu na potrestání
    - standardní řízení o obžalobě
  - řízení o schválení dohody o vině a trestu
- Řízení před soudem **druhého stupně**
  - jen z podnětu řádného opravného prostředku

Řízení před soudem 1. stupně

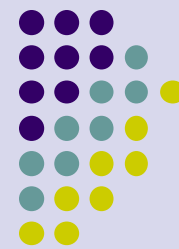

- Koná se jen na podkladě **úkonu státního zástupce**, jímž je:
  - obžaloba
  - návrh na potrestání nebo
  - návrh na schválení dohody o vině a trestu
- Vede se jen proti **osobě obviněného**, na kterého byla podána obžaloba (návrh na potrestání nebo návrh na schválení dohody o vině a trestu)
  - platí zde obžalovací zásada
    - soukromá osoba nemůže podat obžalobu
  - obviněným může být fyzická a/nebo právnická osoba
- Týká se jen **skutku** uvedeného v obžalobě (návrhu na potrestání nebo návrhu na schválení dohody o vině a trestu)
- Soud **není vázán právním posouzením** skutku v obžalobě (návrhu na potrestání nebo na schválení dohody ...)

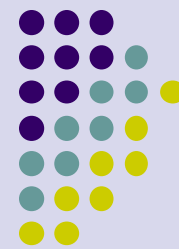
Hlavní líčení

- Soud prvního stupně v něm rozhoduje o **podané obžalobě** (návrhu na potrestání)
- Je těžištěm provádění **důkazů**
- Je zde nejširší **účast stran** trestního řízení a uplatnění jejich práv
- Jen v hlavním líčení může soud prvního stupně obviněného **uznat vinným** a uložit mu trest nebo ho **zprostit** obžaloby
  - výjimky z konání hlavního líčení:
    - trestní příkaz (má povahu odsuzujícího rozsudku, vydán bez jednání)
    - dohoda o vině a trestu (odsuzující rozsudek, ve veřejném zasedání)

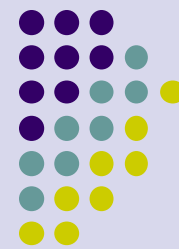
Rozhodnutí soudu 1. stupně

- Přednostně má být učiněno **jiné rozhodnutí** než uznání viny nebo zproštění obžaloby rozsudkem
  - vrácení věci státnímu zástupci (§ 221 TŘ)
  - postoupení věci jinému soudu či jinému orgánu (§ 222 TŘ)
  - zastavení trestního stíhání (§ 223 TŘ)
  - procesní odklony (§ 223a TŘ)
  - přerušení trestního stíhání (§ 224 TŘ)
- Nepřichází-li to v úvahu, soud rozhodne **rozsudkem**
  - odsuzujícím
    - uznání viny a rozhodnutí o trestu a/nebo o ochranném opatření
  - zprošťujícím
    - zproštění obžaloby podle § 226 TŘ

Rozhodnutí soudu 2. stupně

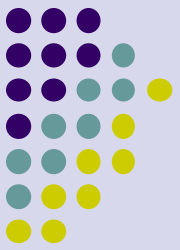
- Rozhodnutí o **odvolání proti rozsudku** (§ 245 a násl. TŘ)
- Rozhodnutí o **stížnosti proti usnesení** (§ 141 a násl. TŘ)
- Soud druhého stupně rozhodne tak, že
  - zamítne či odmítne opravný prostředek
  - zruší rozhodnutí soudu 1. stupně a věc vrátí jemu nebo státnímu zástupci, aby ji znovu projednal a rozhodl
  - zruší rozhodnutí soudu 1. stupně a sám znovu rozhodne
  - nezruší rozhodnutí soudu 1. stupně, ale nařídí mu, aby ho doplnil, anebo ho sám doplní

Řádné opravné prostředky

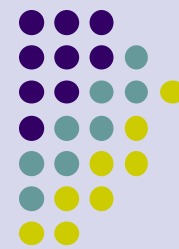
- Podávají se proti dosud nepravomocnému rozhodnutí
- **Odvolání** proti rozsudku soudu (§ 245 až § 265 TŘ)
  - lze ho podat proti každému rozsudku (odsuzujícímu i zprošťujícímu) soudu prvního stupně
- **Stížnost** proti usnesení policejního orgánu, státního zástupce nebo soudu (§ 141 až § 150 TŘ)
  - lze ji podat
    - proti usnesení policejního orgánu vždy
    - proti usnesení soudu a státního zástupce jen v případech, kdy to zákon výslovně připouští a když rozhodují v prvním stupni
- **Odpor** proti trestnímu příkazu samosoudce (§ 314g TŘ)
  - podáním odporu se trestní příkaz ze zákona zruší
  - neprobíhá opravné řízení o odporu

Řízení o mimořádných opravných prostředcích

- Mimořádné opravné prostředky se podávají proti již pravomocnému rozhodnutí
- Řízení o **dovolání** (§ 265a až § 265s TŘ)
  - u Nejvyššího soudu
- Řízení o **stížnosti pro porušení zákona** (§ 266 až § 276 TŘ)
  - u Nejvyššího soudu
- Řízení o **obnově** (§ 277 až § 289 TŘ)
  - zpravidla u téhož soudu, který původně rozhodl v prvním stupni

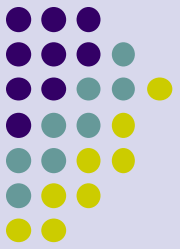
Podnikatel jako obviněný v trestním řízení

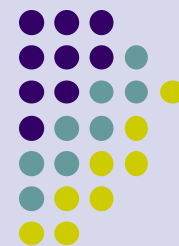
- **Povinnost** podrobit se některým úkonům a rozhodnutím v trestním řízení
  - některým zajišťovacím a omezovacím opatřením
  - některým úkonům vůči jeho osobě nebo věcem
  - vlastnímu výkonu trestů a ochranných opatření
- **Práva** obviněného v trestním řízení
  - může je vykonávat jen sám, osobně
  - může se též nechat zastupovat kvalifikovanou osobou (obhájcem)
  - někdy je toto zastoupení povinné (nutná obhajoba)

Základní práva obviněného

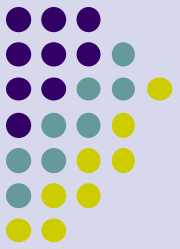
- **Obviněný** má zejména tato **práva**:
  - být seznámen s podstatou toho, co se mu klade za vinu
  - vypovídat k věci, ale nesmí být k tomu jakkoli nucen
  - vyjadřovat se k obvinění a ke všem důkazům
  - navrhopvat nebo předkládat důkazy, někdy je i provádět
  - hájit se sám, jak uzná za vhodné, zvolit si obhájce a radit se s ním
  - využít bezplatnou obhajobu obhájcem, jde-li o obviněného, který je nemajetný
  - podávat návrhy a opravné prostředky
  - zúčastnit se některých úkonů trestního řízení, zejména u soudu
  - používat svůj mateřský jazyk a mít k dispozici některé důležité písemnosti přeložené do tohoto jazyka

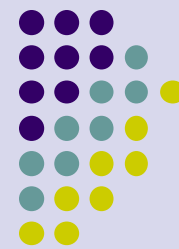
Výpověď obviněného

- **Dvojí význam** výpovědi obviněného:
  - důkazní prostředek ke zjištění skutkového stavu
  - prostředek obhajoby obviněného
- Obviněný může kdykoli a z jakýchkoli důvodů (nebo bez důvodů) **odmítnout** vypovídat
  - vždy však má právo vypovídat, i když to předtím odmítl
  - nevypovídá-li obviněný, není to důkazem jeho viny
- **Není** trestně odpovědný za křivou výpověď (§ 346 TZ)
  - může však odpovídat za některé jiné trestné činy
    - křivé obvinění (§ 345 TZ)
    - pomluvu (§ 184 TZ)
- Lze mu klást otázky, nesmí být kapciózní ani sugestivní
- Možnost obviněného nahlížet do písemných poznámek

Zákaz nutit obviněného k sebeobvinění

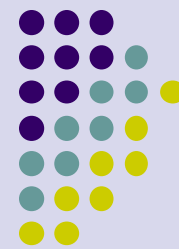

- Obviněného **nelze nutit k aktivní** součinnosti směřující k poskytnutí, resp. opatření důkazů, i sebeobviňujících
  - např. nemůže být nucen, aby sám vydal účetnictví, fiktivně uzavřené smlouvy nebo jiné písemnosti jako důkazy
- Obviněný však má **povinnost jen pasivně** strpět získání (odejmutí) věcí sloužících k důkazu orgány činnými v trestním řízení
  - např. v rámci prohlídky nebytových prostor, kde podniká, mu lze odejmout a použít k důkazu proti němu listiny (účetní doklady) svědčící o zkrácení daně

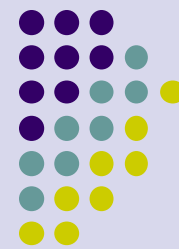
Zajišťovací instituty v tr. řízení

- Vazba (§ 67 až § 74a TŘ)
- Zadržení (§ 75 až § 77 TŘ)
- Vydání a odnětí věci (§ 77b, § 78, § 79 TŘ)
- Zajištění nástrojů a výnosů z trestné činnosti (§ 79a TŘ)
- Zajištění movité věci (§ 79c TŘ)
- Ohledání nemovité věci (§ 79d TŘ)
- Zajištění náhradní hodnoty (§ 79g TŘ)
- Předběžná opatření (§ 88b až § 88o TŘ)

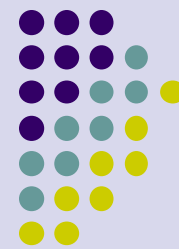
Zajišťovací instituty v tr. řízení

- Domovní a osobní prohlídka, prohlídka jiných prostor, vstup do obydlí, jiných prostor a na pozemky (§ 82 až § 85c TŘ)
- Zadržení a otevření zásilek, jejich záměna a sledování (§ 86 až § 87c TŘ)
- Odposlech a záznam telekomunikačního provozu a získání údajů o něm (§ 88 a § 88a TŘ)
- Zajišťovací opatření v řízení proti právnickým osobám (§ 33 ZTOPO)
  - dočasné pozastavení výkonu jednoho nebo více předmětů činnosti právnické osoby
  - omezení nakládání s majetkem právnické osoby

Vazba v trestním řízení

- Nejvýraznější zásah do práv a svobod
  - proto i omezující úprava v čl. 8 odst. 2 a 5 LPS
- Nejpodrobnější úprava, nejvíce omezení
- Je možná jen po zahájení trestního stíhání
- Je přípustná jen ze 3 zákonných důvodů
- Limitováno její trvání zejména podle závažnosti stíhaného trestného činu
- Může jí předcházet zadržení či zatčení

Vazba v trestním řízení

- Obligatorní zkoumání důvodů i dalšího trvání vazby soudem
- Možnosti nahradit vazbu jinými instituty, zejména u mladistvého, nikdy není povinná (obligatorní)
- Právo obviněného opakovaně žádat o propuštění z vazby a nabízet náhradu za vazbu
- Právo obviněného být vyslechnut před některými rozhodnutími o vazbě

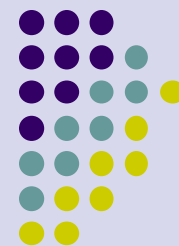

Rozhodnutí o vazbě

- Vzetí do vazby je možné zásadně až **po zahájení** trestního stíhání
- O vzetí do vazby i o dalším trvání vazby rozhoduje vždy **soud** (soudce)
- Proti rozhodnutí v prvním stupni je vždy přípustná **stížnost**, která nemá odkladný účinek
- Vzít do vazby lze jen v omezených **lhůtách** po zadržení nebo zatčení (48 + 24 hodin)
- Musí být **důvody** vazby a podezření ze spáchání trestného činu s tím, že účelu vazby nelze dosáhnout jinak

Důvody vazby

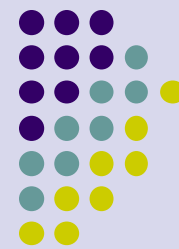

- Taxativně stanovené 3 **důvody** vazby (§ 67 TŘ)
  - obava z uprchnutí nebo skrývání
    - tzv. vazba útěková
  - obava z ovlivňování svědků, spoluobviněných nebo jiného maření
    - tzv. vazba koluzní
  - obava z opakování nebo dokonání trestného činu
    - tzv. vazba předstižná
- Musí být dostatečné **podezření** ze spáchání trestného činu obviněným
- Zvláštní důvody vazby v právním styku s cizinou

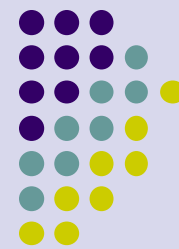
Trvání vazby

- Celkově maximálně podle závažnosti stíhaného trestného činu (§ 72a odst. 1 TŘ)
  - 1 rok, 2 roky, 3 roky nebo 4 roky
- Po 3 měsících vždy nutnost rozhodnutí o dalším trvání vazby (§ 72 TŘ)
  - soud rozhoduje vždy též do 30 dní od podání obžaloby
- Z důvodu § 67 písm. b) TŘ může trvat zpravidla jen 3 měsíce (§ 72a odst. 3 TŘ)
- Z celkové doby lze vyčerpat v přípravném řízení 1/3 a v řízení před soudem 2/3 (§ 72a odst. 2 TŘ)

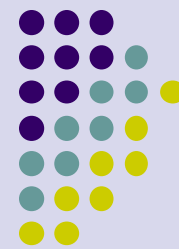
Náhrada vazby jiným opatřením

- **Záruka** zájmového sdružení občanů uvedeného v § 3 odst. 1 TŘ
- Písemný **slib** obviněného, že povede řádný život a bude se dostavovat k orgánu činnému v tr. řízení
- **Dohled** probačního úředníka nad obviněným
- **Peněžitá záruka** od 10 000 Kč výše
  - nelze ji přijmout u některých trestných činů nebo je-li zde důvod koluzní vazby podle § 67 písm. b) TŘ
  - výši určí soud, může propadnout nebo se započítá do uloženého peněžitého trestu
- Uložení některého **předběžného opatření**

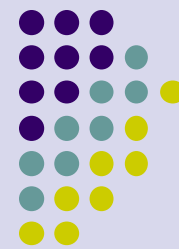
Zadržení v trestním řízení

- Zadržení obviněného **policejním orgánem** do 48 hodin (§ 75 TŘ)
- Zadržení osoby **podezřelé** (§ 76 TŘ):
  - policejním orgánem (do 48 hodin)
  - kýmkoli, kdo přistihl osobu při činu nebo hned poté
- Lze vydat **příkaz** k zadržení (§ 76a TŘ)
- Rozhodnutí o zadržené osobě (§ 77 TŘ)
  - vzetí do vazby (do 24 hodin od předání)
  - propuštění na svobodu

Vydání a odnětí věci

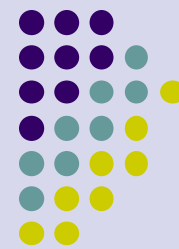
- Jde o **věc důležitou pro trestní řízení** (věc doličnou) podle § 77b TŘ
  - zpravidla se vydá či odejme k důkazu nebo k odčerpání prospěchu (§ 78 až § 79a TŘ)
- Není-li dobrovolně **vydána**, je možnost jejího **odnětí** na příkaz orgánu činného v trestním řízení
- Další dispozice s věcí
  - uložení trestu propadnutí věci nebo náhradní hodnoty (§ 70 až § 72 TZ, § 19 ZTOPO)
  - uložení ochranného opatření zabrání věci nebo náhradní hodnoty (§ 101 až § 104 TZ, § 26 ZTOPO)
  - vrácení nebo vydání věci oprávněné osobě (§ 80 a § 81 TŘ), resp. její zničení (§ 81b TŘ – např. drogy, nelegální zbraně)

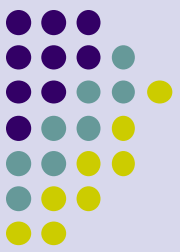
Vydání a odnětí věci

- U podnikatele může jít o tyto věci:
  - **důkazní prostředky** (78 TŘ)
    - účetnictví, jiné písemnosti (smlouvy, faktury atd.)
    - výpočetní technika, nosiče informací
    - padělaná oprávnění, doklady k nějaké činnosti
  - **nástroje a výnosy** z trestné činnosti (§ 79a TŘ)
    - peníze v hotovosti
    - cenné papíry, jiné investiční nástroje
    - motorová vozidla
    - různé cennosti nakoupené za peníze získané z trestného činu
    - výrobní zařízení (např. k nelegální výrobě lihu, cigaret apod.)

Zajištění nástrojů a výnosů z trestné činnosti

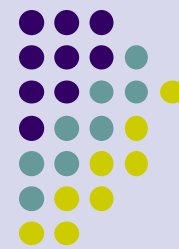
- Jde o věci, které
  - jsou **určeny** ke spáchání trestného činu
  - byly **použity** ke spáchání trestného činu
  - jsou **výnosem** z trestné činnosti
- O zajištění rozhodne soudce nebo státní zástupce (policejní orgán) – § 79a TŘ
- Zajištěné věci nelze používat, kromě výjimek pro výkon některých rozhodnutí
- Možnost zrušení zajištění nebo omezení zajištění

Zajištění dalších hodnot

- Zajištění movité věci (§ 79c TŘ)
- Zajištění nemovité věci (§ 79d TŘ)
- Zajištění náhradní hodnoty (§ 79gTŘ)
- Obdobné podmínky při nařízení, jeho zrušení a vrácení těchto hodnot (§ 79f, § 81a a § 81b TŘ)

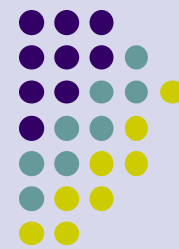

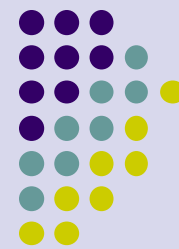
Domovní prohlídka

- Domovní prohlídku lze vykonat v případě podezření, že **v obydlí** je věc nebo osoba důležitá pro trestní řízení (§ 82 odst. 1 TŘ)
- Příkaz k domovní prohlídce může vydat jen předseda senátu nebo soudce (§ 83 TŘ)
- Její výkon je upraven v § 84 až § 85b TŘ
- Je povinností všech podrobit se prohlídce (§ 85a TŘ)
- Obdobný postup při prohlídce prostor, které **neslouží k bydlení**, a veřejně nepřístupných **pozemků** (§ 82 odst. 2, § 83a, § 83b TŘ)
  - jde např. o prostory sloužící k podnikání, sídlo podnikatele

Osobní prohlídka

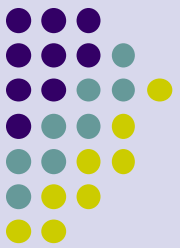
- Osobní prohlídku lze vykonat, je-li důvodné podezření, že někdo **má u sebe věc důležitou** pro trestní řízení (§ 82 odst. 3 TŘ)
  - např. střelnou zbraň, padělaný průkaz totožnosti, mobilní telefon, nosič informací
- Příkaz může vydat předseda senátu nebo státní zástupce (policejní orgán) – 83b TŘ
- Výkon je upraven v § 84 až § 85a TŘ
- Je povinností každého podrobit se prohlídce (§ 85a TŘ)

Zajištění dopravovaných zásilek

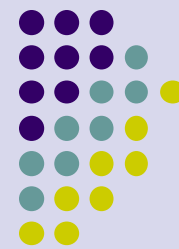
- Jde zejména o případy, když je třeba zjistit a zajistit obsah nedoručených zásilek nebo jejich příjemce
  - např. obsahují-li drogy, jedy, zbraně, padělané nebo neokolkované zboží apod.
- **Zásilkou** je předmět dopravovaný jakýmkoli způsobem (i skrytým) nejen poštou
- Je tedy možné
  - zadržení zásilky (§ 86 TŘ)
  - otevření zásilky (§ 87 TŘ)
  - záměna zásilky (§ 87a TŘ)
  - sledování zásilky (§ 87b TŘ)

Odposlech a záznam telekomunikačního provozu

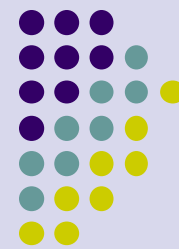

- Podle **§ 88 TŘ** ho lze nařídit, jen je-li vedeno trestní stíhání pro určité (závažné a vyjmenované) trestné činy
- Může být vykonán jen na podkladě písemného příkazu předsedy senátu nebo soudce
- Lze ho nařídit na dobu do 4 měsíců, je však možnost ho i opětovně prodloužit vždy o další 4 měsíce
- K důkazu záznamem je nutno připojit též protokol
- Se souhlasem odposlouchávaného není třeba příkazu u některých trestných činů
- Možnost přezkumu zákonnosti Nejvyšším soudem (§ 88 odst. 8, 9, § 314l až § 314n TŘ)

Získání údajů o uskutečněném telekomunikačním provozu

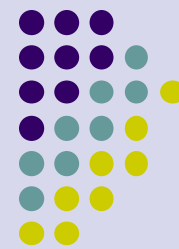
- Podle § 88a TŘ je zde podobný režim jako při odposlechu a záznamu podle § 88 TŘ
  - lze využít u širšího okruhu trestných činů
- Jde o údaje o již uskutečněném telekomunikačním provozu chráněné telekomunikačním tajemstvím nebo ochranou osobních a zprostředkovacích dat
- Lze je vyžádat jen na podkladě písemného příkazu předsedy senátu nebo soudce
- Se souhlasem uživatele není třeba příkaz
- Možnost přezkumu zákonnosti Nejvyšším soudem (§ 88a odst. 2, § 314l až § 314n TŘ)

Předběžná opatření

- Lze je uložit pouze **obviněnému**, je-li zde **nebezpečí** podle § 88b odst. 2 TŘ
  - hrozba opakování trestného činu, jeho dokonání apod. a nelze téhož účelu dosáhnout jinak
- **Druhy** předběžných opatření jsou taxativně vyjmenované v § 88c TŘ
  - zákaz styku s určitými osobami, zákaz vstupu do obydlí, zákaz zdržovat se na určitém místě, zákaz vycestování do zahraničí, zákaz výkonu konkrétně vymezené činnosti, zákaz držet a přechovávat určité věci atd.
- **Trvají** do dosažení účelu, nejdéle do právní moci konečného rozhodnutí
- Jejich **nerespektování** znamená uložení pořádkové pokuty, uložení jiného předběžného opatření nebo vzetí do vazby

Dokazování v trestním řízení

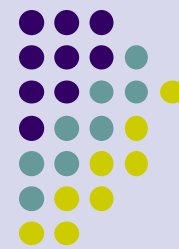
- Je to **postup** pro rekonstrukci, poznání a vyhodnocení minulých dějů a událostí
- V trestním řízení je dokazování vedle rozhodování nejdůležitější činností OČTŘ
- Dokazování v zásadě provádějí všechny OČTŘ a může to být ve všech stádiích trestního řízení
- **Právní úprava** je na mnoha místech TŘ
  - obecně v § 89 až § 118 TŘ
  - jinak též např. v § 2, § 158, § 164, § 207 až § 215 TŘ

Předmět dokazování v tr. řízení

- Zda se **stal skutek**, v němž se spatřuje TČ
- Zda skutek **spáchal obviněný** (a z jaké pohnutky)
- Okolnosti ovlivňující **povahu a závažnost** činu
- Posouzení **osobních a dalších poměrů** pachatele
- Stanovení následku trestného činu, výše škody a bezdůvodného obohacení
- Okolnosti, které vedly nebo umožnily spáchání trestného činu
- Okolnosti důležité pro postup v trestním řízení

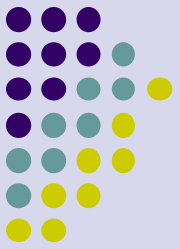
Důkazní prostředky v tr. řízení

- Za **důkaz** může zásadně sloužit vše, co může přispět k objasnění věci (§ 89 odst. 2 TŘ)
  - jde jen demonstrativní výčet druhů, lze použít i jiné
- Důkazy mohou vyhledat, opatřit a někdy i provést též strany trestního řízení, nejen OČTŘ
- **Nepřípustné** jsou důkazy získané nebo provedené nezákonně, resp. jinak než stanoveným způsobem
  - např. nezákonným donucením (§ 89 odst. 3 TŘ)
  - z jiných důvodů vymezených judikaturou

Důkazní prostředky v tr. řízení

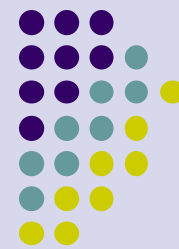
- Výpověď obviněného (§ 90 až § 95 TŘ)
- Výpověď svědka (§ 97 až § 104 TŘ)
- Znalecký důkaz (§ 105 až § 111 TŘ)
- Věcné a listinné důkazy (§ 112 TŘ)
- Ohledání (§ 113 až § 115 TŘ)
- Zvláštní způsoby dokazování (§ 104a až § 104e TŘ, § 111a TŘ)
- Další důkazní prostředky (např. analýza DNA)

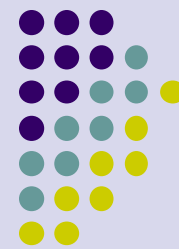
Výpověď svědka

- **Svědkiem** je ten, kdo svými smysly vnímal určité skutečnosti (viděl, slyšel, pozoroval) a může o nich podat informaci
  - může jím být i poškozený (oběť trestného činu)
- Svědek má **povinnost svědčit**, nejde-li o výjimky, kdy platí
  - zákaz výslechu (§ 99 TŘ) nebo
  - právo odepřít výpověď (§ 100 TŘ)
- Zvláštní pravidla platí
  - pro výslech osob mladších 18 let o určitých okolnostech (§ 102 TŘ)
  - v případě čtení protokolu o dřívější výpovědi svědka (§ 211 TŘ)
- Další pravidla
  - povinnost svědka vypovídat **pravdivě** a **odpovědnost za křivou výpověď** (§ 346 TZ)
  - je možnost utajení podoby a totožnosti svědka (§ 55 odst. 2, § 101a, § 102a, § 183a odst. 4 TŘ)
  - platí některé odchylky, je-li svědek zároveň obětí trestného činu (např. § 202 odst. 6, § 212a TŘ)

Znalecký důkaz

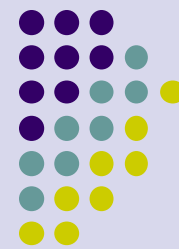

- **Znalec** se přibere, je-li třeba k řešení určité otázky odborných znalostí (§ 105 TŘ)
- Znalecký důkaz může mít 3 podoby:
  - výslech znalce, resp. podání posudku do protokolu
  - písemný znalecký posudek (nutné obsahové náležitosti)
  - posudek ústavu (státní orgán, vysoká škola apod.)
- Posudek znalce může předložit i strana, tj. též obviněný nebo poškozený (§ 110a TŘ)
- V jednoduchých případech postačí **odborné vyjádření** od znalce nebo od jiné osoby (odborníka)

Znalecký důkaz

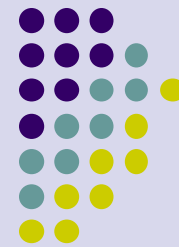
- **Znalcem** může být jen osoba zapsaná v seznamu znalců pro určitý obor, případně odvětví
  - výjimečně lze přibrat nezapsaného znalce ad hoc
- Seznamy znalců vede Ministerstvo spravedlnosti
- Znalecké otázky upravuje též zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech a prováděcí vyhlášky MS
  - do 31. 12. 2020 platí zákon č. 36/1967 Sb.
- Znalecký důkaz **v souvislosti s podnikáním**
  - nutnost posouzení ekonomické situace, účetnictví, hodnoty majetku, výše daňového úniku, existence úpadku atd.

Věcné a listinné důkazy

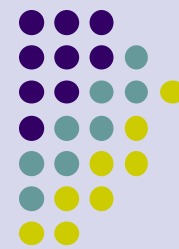
- **Věcné** důkazy:
  - předměty, na nichž byl spáchán trestný čin, jiné věci důkazně významné
    - např. padělané bankovky, poškozený předmět leasingu, stopy trestného činu
- **Listinné** důkazy:
  - listiny významné pro trestní řízení svým obsahem
    - např. padělané faktury, účetnictví, smlouvy

Zvláštní způsoby dokazování

- **Konfrontace** (§ 104a TŘ)
  - výslech osob (obviněného, svědka) postavených proti sobě tváří v tvář
- **Rekognice** (§ 104b TŘ)
  - znovupoznání osob nebo věcí mezi více osobami nebo věcmi ukázanými obviněnému nebo svědkovi
- **Vyšetřovací pokus** (§ 104c TŘ)
  - ověření některých skutečností za uměle vytvořené nebo pozměňované situace
- **Rekonstrukce** (§ 104d TŘ)
  - obnovení situace a okolností, za nichž měl být spáchán trestný čin
- **Prověrka na místě** (§ 104e TŘ)
  - doplnění nebo upřesnění údajů vztahujících se k určitému místu za účasti obviněného nebo svědka

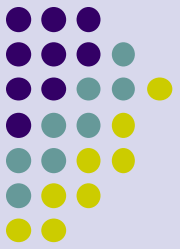
Jiné důkazní prostředky

- Zvukové, obrazové a jiné záznamy z operativně pátracích prostředků (§ 158b odst. 3 TŘ)
- Odposlech a záznam telekomunikačního provozu (§ 88 a § 88a TŘ)
- Výsledky domovních, osobních a jiných prohlídek
- Pachové stopy, analýza molekul DNA
- Elektronické důkazy v podobě záznamů v elektronických zařízeních (počítačích) atd.

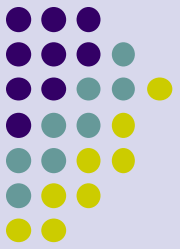

Podnikatel jako poškozený v trestním řízení

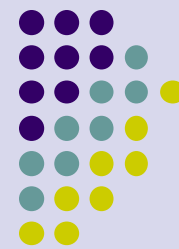

- **Poškozený** v trestním řízení
  - jako strana řízení, která má určitá procesní práva
  - zpravidla též jako svědek v rámci dokazování
- Poškozený obecně
  - fyzická nebo právnická osoba
    - které bylo trestným činem ublíženo na zdraví
    - které byla trestným činem způsobena majetková škoda nebo nemajetková újma nebo
    - na jejíž úkor se pachatel obohatil trestným činem
  - v některých případech zároveň **oběť** ve smyslu zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, ve znění ...

Podnikatel jako poškozený v trestním řízení

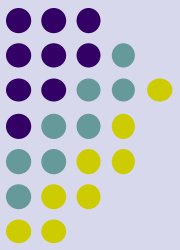

- Poškozený v trestním řízení má
  - **procesní práva** uvedená v § 43 odst. 1 TŘ nebo
  - též **právo navrhnout** podle § 43 odst. 3 TŘ, aby byla obviněnému uložena povinnost nahradit v penězích škodu nebo nemajetkovou újmu způsobenou trestným činem nebo vydat bezdůvodné obohacení získané trestným činem
- O nároku poškozeného uplatněném podle § 43 odst. 3 TŘ **rozhodne soud**
  - podle § 206 odst. 3, 4 TŘ (nepřipustí uplatňování) nebo
  - výrokem v rozsudku podle § 228 TŘ a/nebo § 229 TŘ

Práva poškozeného v tr. řízení

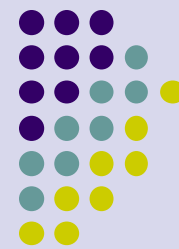
- Poškozený jako strana má zejména **právo**
  - podat tzv. trestní oznámení
  - vypovídat jako svědek
  - nechat se zastupovat zmocněncem (někdy i bezplatně)
  - činit návrhy na doplnění dokazování
  - nahlížet do trestního spisu
  - zúčastnit se některých úkonů trestního řízení
    - např. hlavního líčení, veřejného zasedání o odvolání, sjednávání dohody o vině a trestu
  - vyjadřovat se k věci a ke svému poškození
  - učinit návrh podle § 43 odst. 3 TŘ a případně ho doplňovat
  - podávat některé opravné prostředky
    - zejména podat odvolání, pokud mu nebyl přiznán řádně uplatněný nárok na náhradu škody, nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení

Práva poškozeného v tr. řízení

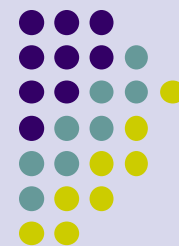
- Právo podat **trestní oznámení**
  - jde o oznámení skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, popřípadě kdo ho spáchal
  - není povinností poškozeného ani jiné fyzické nebo právnické osoby podat takové oznámení
    - nejde-li o trestné činy s oznamovací povinností podle § 368 TZ
  - oznámení přijímají státní zástupci a policejní orgány (§ 158 odst. 2 TŘ)
    - pokud poškozený o to požádá, vyrozumí ho do 1 měsíce o učiněných opatřeních
  - v oznámení je třeba pravdivě uvést všechny podstatné skutečnosti a označit důkazy, kterými lze prokázat oznamovaný trestný čin
    - např. faktury, smlouvy, výpisy z účtu, výstupy z účetnictví, svědky, záznamy z korespondence, z elektronické komunikace atd.
  - v případě úmyslně nepravdivého oznámení je riziko trestního postihu
    - zejména za trestné činy křivého obvinění (§ 345 TZ) nebo pomluvy (§ 184 TZ)

Poškozený v trestním řízení

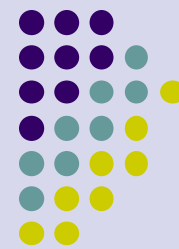
- Poškozený jako **svědek** v trestním řízení
  - má povinnost vypovídat jako svědek
  - je možnost předvedení, pokud se nedostaví na předvolání
  - má povinnost vypovídat pravdivě a nic nezamlčet
  - má možnost odepřít výpověď jen v případech podle § 99 a § 100 TŘ
  - v případě bezdůvodného odepření nebo úmyslně nepravdivé výpovědi je možnost jeho postihu za trestný čin křivé výpovědi podle § 346 TZ
  - je vhodné, aby co nejpodrobněji vypověděl k tomu, jak byl poškozen, a k možným dalším důkazům

Poškozený v trestním řízení

- **Prevence** trestné činnosti, aby podnikatel nebyl poškozeným trestným činem
  - obezřetnost ve smluvních vztazích, využití kvalifikované právní pomoci a dostupných informací o obchodním partnerovi
  - písemné či jiné (elektronicky uchovávané) doklady
  - využití zajišťovacích právních institutů
    - ručení, zástavní právo, bankovní záruka, výhrada vlastnictví atd.
  - zajištění dostatečného důkazního materiálu
    - řádné účetnictví, archivace dokumentů a vzájemné komunikace
  - neřešení obchodních vztahů prostřednictvím trestního práva, ale spíše vhodnými občanskoprávními prostředky

Zkratky

- TŘ – zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů
- TZ – zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- OČTŘ – orgány činné v trestním řízení